

Peiximinuti són, com assenyala l'assenyat autor a la mateixa introducció, coses fútils, mínimes, irrisòries. Un qualificatiu excessivament modest per fer referència a aquesta selecció d'articles "sobre animalets i planetes" que Martí Domínguez va anar publicant a *El Temps*. És cert que no ens trobem davant d'un llibre de divulgació científica *stricto sensu*; però tampoc amb unes reflexions de tall periodístic d'un biòleg llegit i cultivat —un científic culte, diria jo, tot i que la cosa puga sonar tautològica, que desgraciadament no ho és. Aquestes reflexions de Martí Domínguez gosaria qualificar-les jo de *filosòfiques*. Més encara: de filosofia en estat pur. M'explicaré. Diuen que la filosofia nasqué a Milet de la mà d'un savi distret que s'anomenava Tales. Després d'ell, en vingueren més (és tot això dels set savis, que en realitat eren vint-i-dos). Doncs bé, curiosament la majoria de les disquisicions d'aquests saberuts homes apareixen sota un títol comú: *Sobre la naturalesa*. Per a ells, *naturalesa* era tot, des de

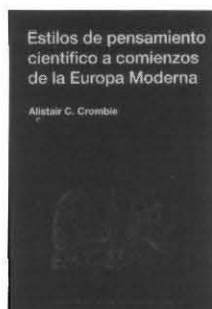
DOMÍNGUEZ I ROMERO, Martí,
Peiximinuti, col.lecció El Grill, Ed. 3 i 4, València, 1994, 194 pp.

l'ontologia fins la botànica. El problema és que per a nosaltres la naturalesa no ho és tot o, com a mínim, no és el mateix. I a *Peiximinuti* trobarem reflexions —sovint sorprenedores, sempre lúcides— embastades amb el fil de l'observació, més que no d'un biòleg encuriós, d'un tafaner insadollable i incurable. No resulta estrany doncs que hi abunde la presència d'aquell genial cutxamander i lligamosques que també fou Josep Pla. Tampoc la de Fuster: al cap i a la fi, són aquests uns assajos molt a la manera d'aquell suecà universal de la llavor hipoglossa. És a dir, tot agafant una anècdota, un detall curiós, per començar a divagar-ne, en el bon sentit de la paraula. És més, Fuster i Pla contribueixen a dotar l'especulació intel·lectual de Martí Domínguez d'un cert to escèptic i desencantat, antídote contra qualsevol meliorisme ingenu. Concloquem, doncs, que Martí Domínguez —amb les seues reflexions i hipotiposis sobre la rata-pinyada, l'amor excremental, el clitoris o don Joan— ve a demostrar que, si la filosofia no va nèixer a la Ribera del Xúquer, va ser per poc. **M.B.**

¿Què és la història de la ciència? es demana —i en respon— Crombie en el primer dels quatre articles aplegats en aquest excel·lent llibre. Moltes coses, evidentment, i molt problemàtiques. Problemàtiques, de primer, per les suspicàcies que sempre alcen aquests substantius. Com, també, perquè ambdós conceptes s'hi impliquen prèviament: ¿o és que la història, l'anàlisi diacrònica, no és, o vol ser, una ciència i la ciència, el *corpus* tot del coneixement humà, no té un innegable component diacrònic? Cert que, com bé diu l'autor, una història de la ciència implica l'anàlisi dels contextos socials, econòmics i polítics en què naixen —i es difonen— les idees científiques; cert que comporta també l'anàlisi històrica de l'argument científic, veritable clau de volta de la qüestió. Tot això i moltes més coses que diu, sí, resulten certeres i lúcides. Però tro-

CROMBIE, Alistair C.
Estilos de pensamiento científico a comienzos de la Europa Moderna, Col.lecció Scientia Veterum, Seminari d'Estudis sobre la Ciència, València, 1993, 150 pp.

bar el just punt que equilibre la vida pròpia que totes les idees tenen amb les mediacions ambientals resulta un afany tan imprescindible com ciclopi. Encara, altres problemes s'hi sumen: sobretot, el fet que la història de la ciència siga, indefectiblement, una disciplina sotmesa, també ella, al context històric que li pertoca. El llibre es completa amb tres magistrals estudis, en els que l'autor analitza imbricacions tan inopinades com indiciaires: la de les matemàtiques amb la música i la medicina, o la de la ciència experimental amb l'art racional. I tot acompanyat d'un impressionant aparat crític que arranca de la bibliografia grega i n'estableix les vinculacions posteriors. Perquè, com bé deia l'escèptic Fuster, "les idees que tens; les idees que et tenen. Aquestes últimes -i tu no ho saps- són les que practiques". Heus ací un llibre que parla, mestrirolament, d'algunes d'aquestes darreres idees. **M.B.**

La idea d'Europa. O, dit d'una altra manera, ¿què és Europa sinó això, una idea? Geogràficament només ve a ser una península d'Àsia. Políticament parlant, mai no ha conegut un règim que unifiqués *tot* el que vagament entenem per Europa. En conseqüència, parlar d'Europa és parlar del cabal cultural, de la tradició, del pensament occidental. Parlar-ne és parlar de la cultura, *lato sensu*, europea. I pel territori de la cultura es mouen, ja ho sabeu, les idees. A més, el procés d'unificació —tot un exercici de distòcia política— torna a l'arena del debat velles discussions. I si parlar d'Europa és parlar de la seua tradició, de la seua història —ella, per a bé o per a mal, la va inventar—, no només resulta lícit, sinó indefectible, contemplar aquesta idea des d'una perspectiva diacrònica. Tanmateix, aquesta retrospectió, paradoxalment, implica el perill teleològic, és a dir, el de contemplar les coses en funció

RUIZ TORRES, Pedro (ed.),
Europa en su historia,
Col·lecció Oberta, Instituto de
Cultura Juan Gil-Albert —
Universitat de València,
1993, 94 pp.

Pedro Ruiz Torres (ed.)
EUROPA
EN SU HISTORIA

INSTITUTO DE CULTURA JUAN GIL-ALBERT
UNIVERSIDAD DE VALÈNCIA

de la necessitat i el context actuals. I dic massa perquè es tracta d'un problema de grau, d'intensitat: al capdavant, aquesta és una qüestió insalvable, una veritable aporia. Per subvenir tot això aquest llibre ofereix una panoràmica diversa, dispersa i desigual on conviuen estudis de tall més historicista amb exemplars anàlisis de més àmplia volada i majors intencions. Els diferents fronts amb què s'ataca la polisèmica idea d'Europa fa d'aquest un panorama complet i rigorós, ben travat, que permet d'observar l'evolució diacrònica d'uns aspectes que hom tendeix massa fàcilment, avui dia, a considerar constants i immutables —la idea de la Il·lustració i el seu correlat racional, la ciència, o la idea de nació i el seu correlat nacionalista, les guerres. Una visió, doncs, tan pluriforme com el conjunt, que permet d'enriquir plantejaments que pequen d'una eufòria europeïsta tan habitual i comprensible com, sovint, massa simplificadora. **M.B.**

La reflexió sobre els límits ètics de l'activitat científica prolifera avui dia de forma una mica preocupant. Especialment, d'ençà que el grau d'intervencionisme humà sobre la naturalesa i els seus costums ha progressat i progressa geomètricament. És obvi que aquesta és una reflexió lícita i conseqüent, encara que potser també una mica falaç. Al cap i a la fi, el coneixement racional no establia, en principi, massa diferenciacions entre dues parcel·les que avui dia es distingeixen, i sovint contraposen, ben fàcilment: aquell coneixement especulatiu, que ara diríem ciència, i aquell altre de més pràctic i deontològic, que ara diem ètica. Conèixer implicava igualment, doncs, entendre la naturalesa tant com encertar amb la forma de comportar-se. Ens les havem ací amb una curiosa paradoxa: si hom suposa que el coneixement científic ha d'ésser

PASTOR GARCÍA, Luis Miguel
(ed.), *Cuestiones de antropología y bioética,* Universidad
de Murcia,
1993, 144 pp.

(EDITADO POR PASTOR GARCÍA)
CUESTIONES DE
ANTROPOLOGIA
Y BIOETICA

doncs, de mirar-s'ho, tot això de les bioètiques, amb un punt més que gros de caució. **M.B.**

immune a qualque ingerència subjectiva, ¿en quina mesura és raonable una intervenció exògena de caràcter regulador? La qüestió té, evidentment, molts pebrots. I això és un altre dels problemes. L'especulació bioètica permet d'encabir-ho tot: les reflexions filosòfiques de científics realment preocupats per la traducció tècnica de les seues investigacions i les diatribes moralitzants dels especuladors escatologistes que pretenen legitimar així, sota una cuirassa racionalista, una o altra manera de veure o entendre les coses. La cosa es complica encara més si el format sota el que es presenten aquestes reflexions coincideix amb les característiques d'aquesta edició, que aplega onze col·laboracions distintes, en intencions i objecte, en poc més d'un centenar de pàgines. S'escau,